

RODZĄCY (119) *part praes act*

o jasne.

sg m N rodzący (37). ◊ G rodząc(e)go (3). ◊ A rodząc(e)go (1). ◊ I rodzącym (2). ◊ L rodzącym (1). ◊ f N rodzącǎ (20); -ǎ (15), -a (1), -(a) (2); -ǎ : -a *CzechRozm* (1:1). ◊ G rodząc(e)j (17). ◊ D rodząc(e)j (3). ◊ A rodzącǎ (4). ◊ I rodzącǎ (1). ◊ L rodzący (1) *GrabowSet* Q4. ◊ V rodzącǎ (1). ◊ n N rodzącé (9); -é (1), -(e) (8). ◊ A rodząc(e) (2). ◊ I rodzącym (1). ◊ pl N subst rodząc(e) (2). ◊ G rodzących (2). ◊ D rodzącym (4). ◊ A subst rodząc(e) (5). ◊ If rodząc(e)mi (1). ◊ L rodzących (2).

Sł stp s.v. rodić, Cn notuje, Linde brak.

1. O kobiecie: *wydająca na świat potomstwo; parturiens PolAnt, Cn* (44) : żona Acháfowǎ z Krolem ná on czas/ oględǎć murow [...] chodziła/ á iuz práwie rodziła/ gdyż Ioledet/ rodzącǎ znaczy/ ieflibyfy mie zá fłowká chwytać chćieli/ á nie tę coby potym nie rychło rodić miála. *CzechRozm* 135v.

rodząca kogo (6): *KrowObr* 187; *CzechRozm* 141, 142; *Gemellipara* – Dwoie rodząca *Calep* 449a; *Pánno bez boleści Syná Bożego w Bethleem rodząca/ modli się zá ná(mi)*. *LatHar* 501; *WujNT* 726.

W porównaniach (3): *Mátko Páná mego* [...] Ty iako iedná z nich miedzy nimi pokornǎ ftoifz: miedzy nieczyftymi/ iákobj nieczyfta: miedzy corkǎmi Iáwy/ iákobj zboleściǎ y pomazǎnim rodząca. *SkarŻyw* 112; *LatHar* 368; *WujNT* 710 *marg*.

Wyrażenia: »matka rodząca« (2): thakież z ftrony chore⁶⁰ albo niemocznego dzieciǎtka/ ktore pomoczy fobie żadney dać niemoże: ku richłemu na fwiat wyfzciu fład bywa ciężkość z boleciǎ matcze rodzączey. *FalZioł* V 17d; *WujNT* 787.

»niewiasta, pani rodząca« [*szyk* 9:4] (9:4): *Lożyfko, Ieft rzecz fwiadoma wfzyftkiem babam y paniam rodzącym/ pofpolicie z dzieciǎtkiem wychodzi FalZioł* V 25; Tedy niewiafty na wiofnę rodzące, łączno á leda za przyczynǎ odchod płodu miewaiǎ *FalZioł* V 30v, V 20b, 21c, 24 [2 r.], 28v; *KrowObr* 187; *Adhibetur Lucina ad partum Bogini Lucina* bywa wzywǎna od niewiaft rodzących *Mqcz* 151c, 201b; *LatHar* 386; *gdy rzekǎ/ Pokoy y befpieczeństwo: tedy nagłe zginienie przydzie ná nie/ iáko bol niewieście brzemienny (marg) rodzązey. (-) [sicut dolor in utero habenti] WujNT* 1.*Thess* 5/3, *Ioann* 16 *arg*.

Szereg: »poczynająca i rodząca« (2): *Oto Almǎ poczynǎiǎca y rodząca fynǎ/ á názowiefz [...] imię iego Emánuel CzechRozm* 142, 141.

α. *W funkcji rzeczownika*: »rodząca« = *feta Cn* (18) : *Dayże pić rodzączey [soku dyptanowego] z winem/ iefli fie nie rozgorzała, bo gdy fie zapali tedy z wodǎ ciepłǎ/ á tak płod bez vrazu wynidzie. FalZioł* V 33, V 32v [3 r.], 33 [6 r.], 33v [4 r.]; *dziwne fie ná myflach fwoich zátrwożyli/ Bo yáko bol rodzązey ták ye bol zdeymował LubPs* N; *KwiatKsiǎż* A4v; ábowiem iefli włǎfności fłow przyftrzegǎć chcemy/ tedy Ezǎiǎfz ták mowi/ oto Alma pánieńká ábo dziewicǎ poczęła/ á rodzącǎ ábo ktora rodziła bo ieft Benoni Participium praefens *CzechRozm* 133v; *SkarŻyw* 113.

W porównaniach (4): *Potym Apoftoł piŕze: Iż miála [oblubienica] w żywocie poczętego fynǎ/ á wołała iákoby rodząca. RejAp* 99v, 98v; *Oslǎbiał Dámǎfzek/ vdał się vćiekǎć z ięła [!]* go trwogǎ (y) vćiŕk/ á boleści poimǎły go iáko rodzącǎ. *BudBib Ier* 49/24, *Ier* 6/24.

2. *Powołujący do życia* (10) :

a. *O mężczyźnie* (1) :

Wyrażenie: »dziatki rodzący« (1): Nie trudno się domyślić: iż wprzod z nich [*papieży*] mnogiego widzą z wielą wżetecznic dziatki rodzącego. *CzechEp* 417.

b. O Bogu (9) : syn boży zoczcza zwyecznożczy rodzący, obral łoby matką dzyeuczą maryą *PatKaz II* 39, 26v, 49, 74; zowie tegóż Syná Bogá Oycá/ Słowem/ które ná początku było/ nie łowem mówiącym/ kthóre z czáfem przychodzi [...] ále ónym Słowem/ które był Bóg/ to iest rodząca Perłoná *BiałKat* a4v; Chryzostom S. gdy mowi/ wżytko to co óciec ma y syn także ma: okrom tego iż on iest rodzący á syn iest rodzony *SkarJedn* 280; *CzechEp* 222; *SkarKaz* 485b [2 r.].

3. Wydający plon, owoc (o roślinach i roli); faciens a. afferens fructum Vulg; ferens fructum, fructifer, fructuarius, fructuosus, frugifer, germinans Cn [w tym: co (36)] (45) : panna ukazana moyzellouy przez ducha szwyątego uekrzu zyelouem a ognym palayącym y kwiatek szlyczny rodzący y ouocz łlodky dauayąc *PatKaz II* 56; Aesculus, Drzewo nieyákíe żołądź rodzące. *Mącz* 108c; Vinearius collis, Góra wino rodząca. *Mącz* 498a, 22c, 131b, 155c, 240b, 263d (15); *RejAp* 59; Oto dałem wam wżelkie żiołá rodzące nálienie áby wam bylo [!] ku iedzeniu *CzechRozm* 133; *SkarŻyw* 26; Olivifer – Oliwe rodząci *Calep* 728a, 130b, 278b, 424b, 457a, 462b (13); ná Wiołnę targi/ Iármárki/ áby [*gospodarz*] odpráwił/ iákoby Lećie pracy o tym nie wiodł/ iedno rodzących pożytkow nád wżyftkie pożytki łtrzegł *GostGosp* 66.

W połączeniu szeregowym (1): [*słońce*] Czyni ziemię rodzącą/ Obfitą/ y wżech łkárbow dodáiącą. *GrabowSet* E2v.

Wyrażenia: »drzewo rodzące« = *fructifera a. frugifera arbor Cn* (3): á ktoby vrąbił drzewo rodzące/ thákowy zá nie dáć ma wiárdunek z winą trzech grzywien. *UstPraw* E4; A gdy do ziemi oney przydziećie/ á będziećie łzczepić iákíe drzewá rodzące owoc ku iedzeniu [*plantaveritis omnem arborem cibi*]/ tedy będziećie wyrzucać precz owoc iego/ á do trzech łat [!] mieycie gi zá nieczyłty *BibRadz Lev* 19/23; [*z góry Etny*] płynie iáko ółow [...] oná máteria/ wfi [...] popali y z dobytki takéż drzewá rodzące połufzy. *BielKron* 276v.

»owoc rodzący« [*szyk 4:3*] (7): *BibRadz Lev* 19/23; Triferus, Trzikroć w rok owoc rodzący *Mącz* 464d, 309b, 511a; *Calep* 820b; A przetoż kázde drzewo nie rodzące owocu dobrego [*arbor, non faciens fructum*] będzie wycięte y w ogień wrzucone. *WujNT Luc* 3/9; [*ukazał mi drzewo żywota*] rodzące owocow dwánáście [*afferens fructus duodecim*]/ ná kázdy miesiąc *WujNT Apoc* 22/2.

»rola rodząca« (1): *Ager restibilis*, Rola ná koždy rok rodząca *Mącz* 353d.

Przen (1) :

Wyrażenie: »rola rodząca« (1): Ciernie precz wykop/ y ófet kołący/ Siey ná nowinie/ y roli rodzący *GrabowSet* Q4.

4. Powodujący zaistnienie, powstanie (12) : Ełsencia ábo łftność rzecz nie rodząca áni vrodzona/ áni pochodząca/ á oná iest początkiem wżytkiego *GrzegRóżn* K3v; *BiałKat* 106.

rodzący co (1): Akt czwarty [...] GDźie ma być niefortunné pániénki ráienié/ Rodzące roźłanié krwie *GórnTroas* 57.

Przen [kogo] (1) : karmię się częłto onym v Zácháryałzá Proroká opowiedziánym zbożem wybráných twoich/ y pošilam się winem/ iako tenże mowi/ pány rodzącym *LatHar* 234.

a. *O elementach przyrody [co] (8)* : Thurifer, Kádzidło rodzący. *Mqcz* 455b; Aurifer – Złoto rodzący *Calep* 117b; Gemmifer – Perły rodzący. *Calep* 449b; Lanifer – welne rodzący *Calep* 580a; Stellifer – Gwiazdi rodzący. *Calep* 1004a, 639b, 657b, 1095b.

5. *Płodny (2)* : Genitivus, Płodny/ Rodzący *Mqcz* 145d.

Przen (1) :

W porównaniu (1): Iák piałek/ ták moy dowcip nierodzący/ Dufzá/ z fráfunku w fkałę przemieniona *GrabowSet* M4.

6. *Wyrażenie*: »członek rodzący« = *męski narząd płciowy (6)* : KSiążę Selewkus vrodziło fie w Mácedonicy/ ná ktorego członku rodzącym było znamię ná kftałt kotwice *BielKron* 128; przywiodą dziećię álbo młodzieńcá/ obrzeżá fkorę ná członku rodzącym/ fołą ránę záfypá *BielKron* 260, 12 [2 r.], 447v, 462v.

Synonimy: *płodzący*; 5. *płodny*.

Cf [PORODZAJĄCY], RODZIĆ

DDJ